

Ne učiniš li toga, onda je to znak, da je i tebe osvojio dah materijalizma i egoizma . . .

Ovi redci nisu upravljani samo omladini nego i roditeljima. Negda su katolički roditelji držali za najveću čast i sreću svoje porodice, kad bi im se sin odazvao glasu Božjemu i odabrao svećenički stalež. To je pravo kršćansko shvaćanje, a takovo je imao onaj hrvatski otac, koji je svom sinu kazao: „Volim te vidjeti svećenikom nego generalom“. Roditelji dakako ne smiju siliti svoje djece da prigrlu duhovni stalež, ali oni mogu ipak mnogo uraditi, da na pr. u njima bude želja za tim svetim i nada sve potrebitim staležem, oni mogu odgajati dijete u tom smjeru, mogu se moliti Bogu, da im sina uzme u službu svojega svetog oltara. Svakako im je dužnost da ne stavljaju zapreka, kad im dijete osjeća poziv za svećenika. Veoma mnogo, obično najviše mogu da učine u tom pogledu majke. Stoga: katoličke majke, ako ljubite Spasitelja i svetu Crkvu njegovu, dajte nam svećenika! Ako ljubite svoju djecu, dajte ih Bogu: uz Njega bit će im najbolje.

Jedna riječ onima, koji ili nisu u ženidbenom staležu ili im Bog nije dao muškoga poroda. I oni mogu mnogo učiniti za svećenički podmladak. Evo kako! Oni mogu podupirati mjesečnom ili godišnjom potporom onake dake, koji imaju živu želju da se posvete Bogu u službi oltara, ali te želje ne mogu da ostvare ili tek vrlo teško — zbog siromaštva. Ima često ovakih valjanih mladića ili dječaka, koji zimi i ljeti nose isto odijelo, ili nemaju čim da si nabave školske knjige ili čak ni pisaći materijal. Nimalo ne sumnjamo, da u nas ima plemenitih ljudi, koji će htjeti da materijalnom potporom pomognu vrijednim dacima, da se dadu u službu Boga i Spasitelja našega Isusa Krista i svete Crkve njegove. Uredništvo je „Života“ drage volje spremno da u toj stvari posreduje i daje podatke, što bi se moglo učiniti makar i čednim sredstvima za ovu stvar Bogu najmiliju, a narodu najnužniju.

Dante Alighieri.

(1321 — 1921).

3. Katolik.

Poput sredovječnih katedrala, što svojim šiljatim tornjićima strše gore u zrak i svojom skladnošću svjedoče o snazi vjerske ideje i o živoj vjeri naših preda, a ujedno su izraz čežnja naših duša za uzvišenim sferama vječne ljepote, Božanstvena je komedija vječni spomenik, što ga je pjesnički veleum Danteov sazdao svom vremenu, nada sve svetoj katoličkoj Crkvi.

Božanstvena je komedija djelo kat' eksochen katoličko. Katolička dogma, to je žarište, što baca svoje sjajne vatre preko triju prekogrobnih carstva — pakla, čistilišta i neba. Roden u cvatu skolastike, koja je najljepše plodove, što joj ih je

namrla poganska mudrost, velikom oštrinom uma dotjerala i kršćanskim duhom prožela čitajući revno Sv. Pismo i crkvene oce, Dante je pod vodstvom sv. Tome usvojio sve plodove oštrog i dubokog umovanja velikana katoličkih. I samo u svijetlu ove kršćanske filozofije i u sjaju kršćanske objave mogao je Dante tako divno „osvijetliti pravednost i providnost Božju, koja svijetom u vremenu i u vječnosti upravlja, pojedince i društva po zaslugi nagrađuje ili kazni. Zato u potpunom suglasju s katoličkom vjerom u ovom pjesmotvoru odsijeva i presveto Trojstvo jednoga Boga i otkupljenje roda ljudskoga po Utjelovljenju Riječi Božjoj i prevelika dobrota i blagost kraljice neba, Bl. Dj. Marije, i nebesko blaženstvo svetih anđela i svetaca; s druge strane, što je tomu sasama oprečno, muke bezbožnika u paklu, a među obadva mjesta stan duša, kojima će se otvoriti nebeska vrata pošto se očiste. A ove i ostale dogme katoličke prikazuju nam se u pjesmi u najljepšem skladu“, (Enc. Benedikta XV. „In praeclara sacramentum“).

U svim svojim pisanim djelima pokazuje Dante veliko poznavanje Sv. Pisma. No Božanstvena komedija, a osobito čistilište i nebo, sasvim se kreće u slikama i jeziku Sv. Pisma. Sv. Pismu zahvaljuje onu dubinu misli, onaj dah božanskog života, koji ju sasama provejava, te nas uz estetski užitak diže nad zemaljštinu. Duh Božji, od kojega je poteklo Sv. Pismo, nadahnuo je i stranice Božanstvene komedije i udijelio joj neumrlost.

Svojim nenatkrivljivim remek-djelom Dante je sjajno dokazao produktivnu moć vjerske ideje, on je živ dokaz „da podvrgavanje uma i srca Bogu ne samo nije zapreka geniju, nego ga u razvitku pomaže te mu množi sposobnosti; jasan je dokaz, kako škode napretku nauke i čovječanstva oni, koji bi od uzgoja mladeži htjeli religiju posve eliminirati.“ (Benedikto XV. l. c.). Vjera je Danteu pružila tako veličanstven predmet, vjera i vjerska znanost nadahnula ga tako velikim mislima, prosvijetlila mu razum, da se od najdubljih dubina pakla s tolikom genijalnošću mogao uspeti do najviših visina Božanstva. „U tom poglavito stoji njegova slava, što je kršćanski pjesnik t. j. što je istine kršćanstva, kojima je ljepotu i uzvišenost svom dušom promatrao, koje je tako visoko cijenio, u kojima je sasama živio, da je ove istine božanskom doista pjesmom proslavio.“ (Benedikto XV. l. c.).

I još je u nečem Dante katoličkom pjesniku i umjetniku prekrasan uzor. „O braćo književnici, u našem zvanju leži nešto sudbonosno,“ dovikuje *Nekrasov* svojim kolegama. I s pravom. Veliki su darovi, što ih prima od Boga umjetnik, velika zadaća, velika i odgovornost za povjerene talente. Literatura ima da bude katedra, učitelj i vođ u životu. K njoj se obraćamo kao izvoru žive vode. Zato mora sjati u sjajnom i čistom svijetlu ideala te

mora ovim sjajem proniknuti čitatelja. — Kao prorok dolazi umjetnik k nama, kao biće, koje je slušalo zamamni pjev nadzemskih stvorova, gledalo harmoniju života, što je daleko od nas, gore nad zvijezdama, da nam pokaže ljepše puteve u ljepše krajeve. I pravi umjetnik može da bude potpuno svijestan ove uzvišene moralne dužnosti, njegova umjetnička intuicija čuvat će ga, da ne ističe odviše ideje na štetu forme, tendencije na štetu ljepote. — Ovog duhovnog vodstva kao moralne dužnosti bio je Dante sasma svijestan. On ne piše samo radi estetskog užitka. Poput nadahnutih proroka izraelskih dolazi on svojim savremenima, da ih, kako sam veli, „oslobodi iz stanja bijede t. j. grijeha i sada ih privede u stanje blaženstva t. j. milosti Božje.“ (Benedikto XV. l. c.). Zato veli Griemann: „Njegova je riječ upravljena svim ljudima svih vremena.“

Proučavaš li dulje Božanstvenu komediju, osjećaš, kako dublje počinješ shvaćati ozbiljnost života, kako se širi tvoje moralno naziranje na svijet, osjećaš novi uzlet prema idealima. A ugrijano ti i ushićeno srce svjedoči, da je baš moć ljepote, koja te diže i uznosi. Rado se podaješ uvjerljivoj istini, jer ti je pjesnik stavlja pred oči u miloj odjeći umjetnosti. A u enciklici veli sv. Otac: „Znamo za nekoje iz najnovijeg doba, koji i ako nisu bili baš neprijatelji Kristu, a ono su se barem udaljili od njega; a kad su počeli čitati i proučavati Dantea, stali su uviđati milošću Božjom istinitost vjere katoličke i s veseljem se opet bacili u krilo Crkve.“

Uza sve to nekoji bi silom htjeli Dantea učiniti slobodnim misliocem i protivnikom Crkve i papinstva. Glavni će im valjda „argumenat“ biti: Dante je velik umjetnik, a to uvjeren katolik ne može da bude. Oslanjaju se i na to, što se Dante oštro obara na mane i nedostatke službenika Crkve, što je nekoje pape svoga doba strpao u pakao, što osobito Bonifacija VIII., svog političkog protivnika, žigoše tolikom sramotom. Mi niti kanim o niti možemo Dantea u tom ispričati, ali možemo njegovu pogrešku pokazati u pravom svijetlu. Navest ćemo o tom misli sv. Oca.

Prije svega izvan svake je sumnje pravovjernost Danteova. On je pun najvećeg poštovanja prema objavljenoj istini, crkvenoj predaji i nauci crkvenih sabora, te joj spremno i posve podvr-gava svoj um (Benedikto XV. l. c.). Žarko ljubi i duboko poštuje svoju majku sv. Crkvu, „Zaručnicu Raspetoga“, odan je stolici nasljednika sv. Petra, a ako u politici udara svojim putem, čini to „s onim poštovanjem, što ga duguje dobar sin ocu, poslušno dijete svojoj majci, odan Kristu, odan Crkvi, odan Pastiru, odan vjernim kršćanima, za pobjedu istine.“ (Mon. III. 3. — ib.). Što se ipak našem pjesniku izmakla koja gorka, često i preoštra, tomu se ne smijemo odviše čuditi. Treba da uvažimo, da je Dante glavnim krivcem svoje nesreće, progonstva iz domovine, smatrao Bonifacija VIII., da je nadalje i vrlo svetim

osobama onog vremena baš njihova velika ljubav i odanost Crkvi izmamila gorke tužbe protiv zloporaba i mana u upravi. (ib.)

Zgodno veli o toj stvari Gietmann: „Tko god hoće da u Danteu vidi buntovnika protiv Crkve i vjere, oholog slobodnog mislioca ili heretičkog reformatora, nek samo onako oduševljeno piše o ljepoti zaručnice Kristove, o moći i dostojanstvu Majke Božje, o evandeoskom siromaštvu jednog Franje Asiškog i Dominika, neka teoretski i praktički dovede razum i znanost u tako strogu ovisnost o auktoritu i vjeri, neka jednom velikom pjesmotvoru isto tako očito utisne etički i religiozni karakter kao bitnu i životnu formu, neka se s jednakim interesom uživi u skolastičku znanost i velike misli srednjega vijeka, neka s jednakom objektivnosti sudi o prijatelju i neprijatelju — pa ćemo zažmiriti, ako nekojim papama i nepravedno sudi, samo s tolikim ispričavanjem i istotako oštro dijeleći osobu od službe kao Dante.“

Zato „i ako je Dante u ljudskim stvarima gdje kad pogriješio, ipak nitko pametan neće o tom posumnjati, da je Dante bio čast i dika katoličkog imena.“ (Pijo X. u pismu J. Polettu).

Iz tame u svjetlost.

(Svršetak).

„Evo tek danas se nakanih da Ti opširno o svemu pišem, kako Ti to zahtijevaš, i nastojat ću, da Ti o svem dadem što bolju i objektivniju sliku.

Kad već želiš, pisat ću Ti i o meni samom, premda držim, da je to suvišno. Pisat ću Ti sve iskreno, kako sam Ti i dosad sve svoje doživljaje i duševne faze pričao. Ovu školsku godinu mogu općenito smatrati godinom sređivanja. A čini mi se, da i Providnost tako hoće. Najkašnje i jest već skrajnje vrijeme da se sredim, jer ću inače propasti. U školi*) prolazim glatko, nisam dosad nijedne sjednice propao, premda iskreno rečeno ne posvećujem skoro nikakve pažnje školi, odnosno ne dospijevam na to. Ovaj drugi semestar tek počeo sam intenzivnije raditi, ne bi li kako izvukao odliku, da mi vlada dozvoli da na godinu polažem maturu. Škola mi je dosadna, pa me ne veže na nju nikakva ljubav nego samo dužnost. No nije tomu razlog, kako ćeš na prvi mah slutiti, u mojem nemaru i lijenosti, nego u samim našim nezdravim prilikama S liberalnim đacima izlazim lijepo. Imam ove godine više prilike da se branim proučavanjem filozofije i vjere,

*) U VI. razredu. Zamjernom je marljivošću i prestigao u grčkom i latinskom mnoge saučenike, on, koji je gimnaziju otpočeo petim razredom. (Ur.)